

ABDULKÂDİR GEYLÂNÎ'NİN *EL-GUNYE* ADLI ESERİNDE HULEFÂ-İ RÂŞİDÎN (R.A.)AL-KHULAFÂ AR-RÂSHIDÛN IN ABD AL-QADIR JILANI'S *QUNYA*

Ömer Necâfî

Öz

Hulefâ-i Raşidîn İslâm'ın dört ana direğidir. Onlara sevgi ve hürmet, Rasûlullah'a (a.s.) sevgi ve hürmettir. Onlar, cihâr-ı yâr-ı güzîn olarak isimlendirilmiştir. Rasûlullah'ın (a.s.) bu dört sevgili arkadaşının sevgisini gönlünde taşıyan mü'minler, onları her türlü tartışma konusunun dışında tutarlar. Onları hayırla, sevgiyle, hürmetle yâd etmenin dışında söylenecek her sözün, Rasûlullah'ı (a.s.) inciteceğini, Allahu Teâlâ'nın gazabına sebep olacağını çok iyi bilirler. Onlar Rasûlullah'ın (a.s.) ilim ve muhabbet okyanusundan çıkıp akan dört büyük nehir gibidir. Kalpleri ilâhî aşka susamış mü'minler, o nehirlerden doya doya içerek Hakk'a vuslat ederler. İslâm âlimleri, eserlerine onların övgüsü ile başlamış, hat sanatçıları, Allahu Teâlâ'nın mâbedlerini onların isimleri ile süslemiş, edebiyatçılar onların güzel sözleri ile eserlerine hayat vermiştir. Ehl-i Sünnet âlimlerinin büyüklerinden olan Evliyâlar Sultânî Abdulkâdir Geylânî'nin *Gunye* adlı eserinde, Hulefâ-i Râşidîn ile ilgili önemli bilgiler verilmiştir. Bütün mü'minler için ölçü olacak bu bilgiler, doğruyu yanlıştan ayıracak, zihinlerdeki karışıklığı giderecek, gönüllerin tek bir yöne bakmasını sağlayacaktır. Ehl-i Beytin büyüklerinden olan Abdulkâdir Geylânî'nin itikadını da yansıtan *Gunye* kitabı, İslâm'ın üç temel ilmi olan akâid, fıkıh ve ahlak ilimlerini bir arada toplamıştır.

Anahtar Kelimeler: Hulefâ-i Râşidîn, Gunye, Geylânî**Abstract**

Al-Khulafâ ar-Râshidûn is the four main pillars of Islam. Love and respect for them is love and respect for the Messenger of Allah (pbuh). They are named as four chosen friends. The believers who keep the love of these four beloved friends of the Messenger of Allah (pbuh) keep them out of any kind of discussion. They know very well that every word to be said, other than just blessing them with goodness, love and respect, will hurt the Messenger of Allah (pbuh) and cause the wrath of Allah. They are like the four big rivers that flow out of the ocean of knowledge and love of the Messenger of Allah (pbuh). Believers whose hearts are thirsty for divine love reach the Truth by drinking from those rivers to the fullest. Islamic scholars started their works with their praise, calligraphers decorated the place of worship with their names, and literati gave life to their works with their beautiful words. Important information about four mature caliphs was given in the *Gunye* of the God friends king Abdulkâdir Jilânî, one of the great scholars of Ahl al-Sunnah scholars. This information, which will be a measure for all believers, will separate the truth from the wrong, remove the confusion in the minds, and make the hearts look in one direction. The *Qunya Book*, which reflects the faith of Abd al-Kâdir Jilânî who one of the Ahl al-Bayt, has gathered the three basic sciences of Islam, faith, fiqh and moral sciences together.

Keywords: Al-Khulafâ ar-Rashidûn, Qunya, Jilânî.

1. GİRİŞ

El-Gunye li Tâlib-i Tarîkı'l-Hak, Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) en önemli eserlerinden birisidir. Akâid, fıkıh ve ahlâk bölümlerini içeren eser, Hakk yoluna tâlip olan herkes için seçkin bir bilgi hazînesidir. Aslı Arapça olan eserin, pek çok tercümesi yapılmıştır. Kitâbın ele aldığımız akâid bölümünde, esas itibarı ile ehl-i sünnet ve'l-Cemâat itikadının en doğru itikad olduğu, bu itikada sâhip olanların kurtuluşa ereceği belirtilmekte, yanlış görülen diğer itikadlar hakkında detaylı bilgiler verilmektedir. Hulefâ-i Râşidîn hakkında, mü'minlerin nezih itikadları, konunun temel unsurlarından birisini oluşturmaktadır. Evliyâların Sultanı ünvanı ile anılan bütün tasavvuf yollarının pîri Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) itikadının târih boyunca bütün Hak yolu yolcularının da itikâdı olduğu tartışılmazdır. Ehl-i Beyt'in gözbebeği olan Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.), İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'nın (r.a.) velâyet yolunun kıyâmete kadar temsilcisi olduğu göz önüne alınırsa, soy ve mânâ olarak İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'ya (r.a.) çok yakın olan bu büyük velînin Hulefâ-i Râşidîn (r.a.) hakkında verdiği bilgiler ve sâhip olduğu itikâdî mezheb olan ehl-i sünnet ve'l-Cemâat ekolünün prensipleri, Hak yolu tâlipleri için en güvenilir rehber olma özelliğini taşıyacağı izahtan vârestedir.

Abdulkâdir Geylânî (k.s.) *el-Gunye* adlı eserinde, Hak yolunun yolcusunun öncelikle sağlam ve gerçek bir itikada sâhip olmasının, Allahu Teâlâ'nın emirlerini yerine getirip yasaklarından sakınmasının gerekliliğini vurgulayarak şunları söyler:

Bu yolda başlangıçta olanlara vâcib olan sahih gerçek doğru bir itikaddır. Bu itikad, geçmiş enbiyâ ve rasullerin itikadıdır. Ehl-i sünnet olan geçmiş sâlihlerin itikadıdır. Sahâbenin, sahâbeden sonra gelen neslin, evliyânın siddıkların itikadıdır. Ehl-i sünnet itikâdı, 'Gunye' adlı bu kitabımızın başında anlatılmıştır. Hak yolunun yolcusu, Kur'ân-ı Kerim'e ve Peygamber Efendimiz'in (a.s.) sünnetine yapışması, Kitap ve sünnetteki emirleri yerine getirmesi, yasaklarından kaçınması gerekir. Kur'ân-ı Kerim ve Peygamber Efendimiz'in (a.s.) sünnetini kendine iki kanat yapar. Bu iki kanat ile, Allahu Teâlâ'ya ulaştıran yola uçar (el-Geylânî, 1417: II, 277; Necâtî, 2000a: 31).

2. ABDULKÂDİR GEYLÂNÎ'NİN (K.S.) İLMÎ ŞAHSİYYETİ

Kâdiriyye ekolünün kurucusu olan Abdulkâdir Geylânî (1077-1166), tasavvuf târihinde *evliyâların sultanı* olarak isimlendirilmiştir. Büyük âlimler, o'nun kitap ve sünnete olan bağlılığı, ilmi ve Hak (c.c.) katındaki yüce mevkîsi konusunda sözbirliği etmişlerdir. Ondan zuhûr eden kerametler tevâtür derecesine ulaşmış, onun menkîbelerini içeren hacimli eserler yazılmıştır. Bu eserlerden en önemlilerinden olan *Behcetü'l-Esrâr*, Abdurrahmân Hâlis Kerkûkî (k.s.) tarafından, Arapça'dan Türkçeye çevrilmiştir.

İbn-i Kesîr, Tarihi'nde şöyle demiştir: *Sünneti ve dîni ihyâ eden Şeyh Ebû Sâlih'in oğlu, Ebû Muhammed Abdulkâdir el-Cilî, Bağdat'a geldi ve hadîs tahsîl etti. Hadîs ilminde yüceldi hattâ, Hadîs, fıkıh, va'z ve hakikat ilimlerinde yed-i tûlâ sâhibi oldu. Onun yolu mükemmeldi. İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak dışında susmayı tercih ederdi. O halîfelere, vezirlere, sultânlara, kâdılara, seçkin kişilere, halk tabakasından olanlara, dinleyicilerin huzurunda, minberlerde ve mahfillerde açıkça iyiliği emreder, kötülüğü yasaklardı. Zulme Allah rızası için karşı çıkar, kınanmaktan çekinmezdi. Onun zühdü çoktu. Hârikulâde halleri ve keşifleri vardı. Özetle büyük zâtların önde gelenlerinden idi. Allah Teâlâ sırrını mukaddes kılsın ve kabrini nurlandırsın* (et-Tâdifî, t.y.:137; Necâtî, 2000a: 34).

En-Neccâr, Tarih'inde şöyle demiştir: *Ceylânlı zâhid Ebû Sâlih bin Cengâdost'un oğlu İmam Abdulkâdir (k.s.), açık kerâmetler sâhibidir. O (k.s.) 488 yılında 18 yaşında Bağdat'a geldi. Fıkıh tahsîl etti. Usûl ve fîrû kitaplarını iyice öğrendi. Hadîs dinledi* (et-Tâdifî, t.y.:7; Necâtî, 2000a: 34).

El-Hâfiz Ebû Abdullah, Meşihatü'l-Bağdâdiyye adlı eserinde şöyle demiştir: *O (k.s.), Bağdat'ta Hanbelî ve Şafilere fıkıh imamı idi. Büyük bir din âlimi idi. Fukaha nezdinde sözü geçerdi. İlim, ibâdet ve ictihâd âşığı bir zattı* (et-Tâdifî, t.y.:7; Necâtî, 2000a: 34).

Şeyh Muvaffak şöyle demiştir: *Ben ve Hâfiz Abdulganî, Şeyhulislâm Abdulkâdir'in (k.s.) elinden hırkayı aynı anda giydik. Ondan (k.s.) fıkıh okuduk, hadîs dinledik. Sohbetinden son derece yararlandık* (et-Tâdifî, t.y.:6; Necâtî, 2000a: 34).

Hâfiz Zeynuddîn, Tabakât'ında şöyle demiştir: *Abdulkâdir Geylânî (k.s.) asrının velîsi, âriflerin pîri, meşâyihün sultânı, ehl-i tarîkin seyyîdidir. Herkes tarafından hüsn ü kabûl görmüştür. Sözleri, kerâmet ve keşifleri kısa zamanda her tarafa yayılmıştır* (et-Tâdifî, t.y.:7; Necâtî, 2000a: 34).

Abdülkâdir Geylânî (k.s.), tasavvuf yolunun en büyük Pîrlerinden birisi olmanın yanında, zamanının en kâmil müderrisi, fıkıh, hadîs, tefsîr âlimi idi. Onun (k.s.) bu mümtaz mevkîsini pek çok ulemâ eserlerinde ifâde etmişlerdir. Abdülkâdir Geylânî (k.s.) on üç ilim ve fînûndan bahs ve tekellüm ederlerdi. Medreselerinde tefsîr, hadîs, mezheb, hilâfdan ders verirler, talebeleri ile müzâkere ederlerdi. Akşam ve sabah tefsîr, ilmi hadîs, mezheb, hilâf, usûl ve nahv okunur idi. Öğleden sonra yedi kırâat üzere Kur'ân-ı Kerîm okurlardı (Hasbî, 1300: 54; Necâtî, 2000a: 32).

İbni Kudâme onu şöyle tavsîf etmiştir: *O (k.s.), orta boylu, zayıf bedenli, geniş göğüslü, siyah ve uzun sakallı, kaşları birbirine yakın, bazen hafif bazen gür sesli, ilimde ve vefâkârlıkta kadri yüce bir velî idi* (et-Tâdifî, t.y.:6; Ömer Necâtî, 2000a: 30).

561 yılında Bağdat'a girdiğimiz zaman, Abdülkadir'i (k.s.) ilmin zirvesine yükselmiş olarak gördük. O (k.s.), bildiğini tatbik ediyor, sorulan çetin soruları doyurucu tarzda cevaplıyordu. Ne kadar güzel huy ve vasıflar varsa sanki onda toplanmıştı. Ondan (k.s.) sonra onun gibisine hiç rastlamadım (et-Tâdifî, t.y.:6; Necâtî, 2000a: 34).

Urfalı Şâir Nâbî'nin bir kasîdesinin şadeleştirilmiş hali şöyledir:

Hz. Pîr'in (k.s.) mânevi tasarrufunun sırası geldiğinin haberi, semâların üzerinden verilmekte. O Zât'ın (k.s.) devletinin dâiresi, semâlara sığdırılmaz. O'nun (k.s.) yücelik tasarrufunun kutlu ayağı, Allah (c.c.) dostlarının cümlesinin boynunda bir övünç kaynağıdır. Muhyiddîn İbnü'l- Arabî (k.s.), 'Fütûhât-ı Mekkiyye' adlı eserinde, Mushâf-ı Şerîf içindeki 've hüvel kâhîru' âyet-i celîlesinin mânasında Hz. Pîr'e (k.s.) bir işâret bulunduğunu yazdı. O'nu (k.s.), 'Abdülkâdir' diye isimlendirdiler. O (k.s.) feleği tasarrufu altına aldı. Öldükten sonra da hayatında olduğu gibi onun himmetinin eseri tasarruf ederek imdâda yetişir. Yardım istenirse muhakkak imdâdı erişir. Kâmillerin içinde, Hazret-i Şeyh'in özelliği budur. Kutbiyyet, gavsîyyet, ferdiyyet makamlarının üçünün de kendisinde cem olmasıyla onun yücelik otağı üç sütûn üzerinde durmaktadır. O'nun (k.s.) hatırlanması ile bedende ki tüyler bile tâze hayat bulur. O'nun (k.s.) şevketi, şerefi, şanı başkasına benzemez. Ey Nâbî! Hz. Pîr (k.s.) eğer bir nazâr eylesse dünyâyâ ve âhirete ait işlerinin hepsi tamam olur (Ruhâvî, 1392: 21; Necâtî, 2000a: 6).

Abdurrahmân Hâlis Kerkûkî (k.s.) Farsça bir gazelinde, o'nu şöyle anlatmıştır:

Burası, evliyâ burçlarının ayı olan Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) makâmıdır. Burada, Hüda'nın Zâtı'nın kudret güneşinin nurları parlar. Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) nefesinin, Hz. İsa (a.s.) gibi Rûhu'l-Kuds ile kuvvetlendirilmesi imkânsız değildir. Çünkü Abdulkâdir Geylânî (k.s.), Hz. Mustafâ Aleyhisselâm'ın dîninin güçlendiricisi idi. O'nun (k.s.) irşâd ışığı, imkân karanlığının gecesinde, Hak yolunun yolcularına, yol göstericidir. O'nun (k.s.) hüküm ayı, sonsuza dek, tutulmaz. Çünkü o ay, ışığını, yaratılmışların en hayırlısı olan Muhammed Aleyhisselâm'a has olan güneşten almaktadır. O (k.s.), açılan kudret elidir. Kuvveti, Kâdir olan Mevlâ'dandır. O'nun (k.s.) elinin kabzasında, âlem kanatsız ve ayaksız serçe kuşu gibidir. Ne zaman ki o'nun (k.s.) güneşi, velâyet burcundan doğdu, her velînin keşif ayı, o güneşin ışığında süha yıldızı gibi kayboldu. O'nun (k.s.) kerâmetleri tevâtür hâline ulaştığından, her kim ki o'nu (k.s.) inkâr ederse, enbiyâyı (a.s.) inkâr etmiş gibi olur. O'nun (k.s.) fermânı karşısında, Hâkan, hâkir bir köledir. O'nun (k.s.) ihsânının kapısında, Kayser, hâkir ve fakîrdir. O'nun (k.s.) cömertlik sofrası her muhtâca açılmıştır. O'nun (k.s.) himmetinin makâmı, şâhın ve yoksulun sığınacağı yerdir. Celâl tecellîsinin nûrlarına, o'nun (k.s.) rûhundan başkası tahammül edemez ki o'nun (k.s.) kuvveti, Mustafâ Aleyhisselâm'ın feyzindedir. Süt emme çağında oruçlu bulunması, akıl sâhipleri nezdinde, o'nun (k.s.) şânının yüceliğine, çok parlak bir delildir. Ey Pâdişâh! Senin lütuf feyzini Hâlis'in gönlüne dök ki, O, bütün varlığı ile sizin dergâhınızın kölelerindedir (el-Kerkûkî, 1284: 32-33; Necâtî, 1985a: 14).

Abdurrahmân Hâlis Kerkûkî'nin (k.s.) Türkçe bir gazeli de şöyledir.

*Şâh-ı iklîm-i velâyettir gürûh-ı Kâdirî
Râh-ı aşkta, zü'l-kerâmettir gürûh-ı Kâdirî
Cümle erbâb-ı tarikat bülbül-i şûrîdedir
Anlara bâğ-ı letâfettir gürûh-ı Kâdirî
Dâmenin tutmuş bular Sultân Abdülkâdir'in
Mazhar-ı lutf u hidâyettir gürûh-ı Kâdirî
Gavs-ı Muhyiddîn ihyâ eylemiş dîn-i nebîyi
Revnâk-ı dîn-i risâlettir gürûh-ı Kâdirî
Küntü kenzen kapısını men aref miiftâh ile
Feth iden şâh-ı velâyettir gürûh-ı Kâdirî
Dâhil ol var ol gürûha bî-teemmül Hâlisâ
Sâhib-i emn ü emânettir gürûh-ı Kâdirî*

Gazelin sâdeleştirilmiş hâli: *Kâdirî topluluğu velâyet ülkesinin şâhidir. Kâdirî topluluğu aşk yolunda kerâmet sâhibidir. Cümle tasavvuf ehli, aşk elinden hâli perişân bülbüllerdir. Kâdirî topluluğu onlar için hoş bir bağıdır. Bunlar Sultan Abdülkadir'in (k.s.) eteğini tutmuşlar. Kâdirî topluluğu hidâyet lütfuna erişmişlerdir. Gavs Muhyi'd-Dîn (k.s.), Nebi'nin (a.s.) dînini ihyâ eylemiştir. Kâdirî topluluğu, risâlet dîninin parıltısıdır. Kâdirî topluluğu, 'Küntü kenzen' kapısını, 'Men aref' anahtarı ile açan velâyetin şâhidir. Ey Hâlis! Hiç düşünmeden, o topluluğa var dâhil ol! Kâdirî topluluğu emîndir ve emânete sâhiptir (Necâtî, 1985a: 32).*

Hacı Ömer Hüdâyi'nin (k.s.) Dîvânındaki şiirler, ilâhî aşkın yoluna işâret eden, Hak (c.c.) yolcularının yapması gerekenleri ve onların hallerini beyân eden hikmetli sözleri içerir. O'nun, Abdülkâdir Geylânî'ye (k.s.) seslenen bir şiirinin sâdeleştirilmiş hâli şöyledir:

Yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Ben, sana bağlandım, senin yoluna girdim. Sen, benim elimden tut, destgîrim ol yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Ah! Ne kadar çalıştım ise, kabr-i şerîfine süz sürmeye, bir yol bulamadım, bir çârem olmadı. Ne edeyim! Ayrılığının dardını çekmeye takatim kalmadı. Sen, benim elimden tut, yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Gerçek âşıklar, Allahu Teâlâ'nın sevgisinden başkasını ne etsin. Senin bu mübârek yoluna girenler mânâ âleminin inci ve mercanlarını toplarlar, Allah Teâlâ'nın sevgisini elde ederler. Çünkü Senin bu mübârek yolun, tâ merdlerin pâdişâhı olan İmâm Aliyyü'l-Mürtezâ'ya (k.v.) ulaşır. Sen, benim elimden tut, yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Ey Hak yolunun yolcusu! Allah Teâlâ'nın emrinden gâfil olma, o emirleri yerine getir. Dünya işlerine de fazla dalma. Bu mübârek yola aşksız olarak girenler, yolda birer birer dökülür, Allah Teâlâ'ya vuslat edemezler. Bu yolda aşk gerektir. Bu mânevi yolda, yol kesen harâmiler vardır, bazı yolcuların bütün mânevi kazançlarını alıp giderler. Sen, benim elimden tut, yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Ey tâlib! Bu sözlerim gerçektir, buna inan! Âhiret âlemine göçme vakti yaklaştı, bu gaflet uykusundan uyan artık! Bu mübârek yolun eşiğine baş koyanların, kalblerinden dünyâ sevgisini çıkarıp atması gerekir. Sen, benim elimden tut, yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî! Varsın, isteyen cennet arzusu ile Hakk'a kulluk yapsın. Benim kulluktan maksadım ise Allahu Teâlâ'nın Didârî'ni ve Cemâli'ni müşâhade etmektir. Sen, benim elimden tut, destgîrim ol yâ Hazret-i Abdülkâdir Geylânî (Necâtî, 2000a: 28).

Abdurrahmân Hâlis Kerkûkî'nin (k.s.) *Behcetü'l-Esrâr Tercümesi*'nde o'nun (k.s.) tasavvufî ve ilmî kişiliği çok açık bir şekilde anlatılmaktadır.

Bazı meşâyihün, o Hazretin zuhûrunu ve 'Bu ayağım bütün evliyânın boynu üzerindedir' sözünün ondan sâdır olacağını önceden haber vermeleri bahsi: Dakîka-sincân-ı ehbâr-ı evliyâ, şeyh-i kibâr ve mürşîd-i büzürkvâr, mâlikiyyül mezheb, Zeynü'd-Din Ebu'l Hasan Ali İbnü Ebi Muhammed bin Abdillâh bin Ebi Bekir bin Ebi Tâlib el Mağribî el-Havâsiri'den ki mevlâdi ve mahâl-i terbiyesi Kâhire-i Mısır ve Künyesi İbnü'l-'Alâ idi, rivâyet eylemiştir ki: Şeyh-i Müşarunileyh Hazretleri buyurmuş kim bâzı meşâyih ve fukahâ ki biri Şeyh Ebûbekir Şiblî'dir ki menşei belde-i hüdâdiyyedir, buyurmuşlar ki: 'bir gün Şeyh Ebûbekir Havâzin Hazretleri, meclisinde bâzı evliyâların zikrin ederken evâhir-i kelâmı, zaman-ı müstakbelde acemden Abdülkâdir nâmında bir kimesne zuhûr edüp meskeni Bağdat olarak o denlü bârigâh-ı ehadiyyete mütekarrib ve Cenâb-ı Risâlet-meâb salallahu aleyhi ve selleme manzûr ve müntesib ola ki 'Bu ayağım, bütün evliyânın boynu üzerindedir' tekellümüne taraf-ı Rabb-i Celîl'den me'mûr olup eyyâm-ı saâdetinde kâin âmme-yi evliyâ emrine inkıyâd ederler' deyu buyurmuşlardır (Necâtî, 2000b, 4-9).

Bir cemâat-i nücûm-ı hüdâ ve e'lâm-i pişvâ kaddesellahu Teâlâ esrârahum, o meclis-i behîst enîste, üstâd-ı hikemâmûz Cenâb-ı Abdülkâdir den sebekhân-ı ilm-i ledün ü mecmûadan mezâyâ-yı emrûn olmakta iken, neş'e-i sahbâ-yı sâğar-ı tecelliden nâşi bâlâ-yı minberde Cenâb-ı Gavsîyyetpenâh'dan na'râ-i 'kademî hâzihî alâ rakabet-i küll-i veliyyillâh' sâha-i pîra-yı sudûr olmakla, fi'l-Fevr Şeyh Hîti kim emâme-i sübha-i huzzâr-ı meşâyih idi, yerinden pürtâb-ı şevk olarak mânende-i duâ-yı müstecâb bâlâ-yı minbere suûd idüp kadem-i mübârek-i cenâb-ı Şeyhi kim ğubârî mütemennâ-yı efsur-i pâdişâhâne idi, kürsî-i rakabesi iderek zeyl-i saâdetmeâblerine teşebbüs eyledikte, kâffe-i evliyâ bu tarîk-ı tetâbi' ile zemzeme-i sübh-ı 'tellâhi lekad âserakellahu aleynâ' olarak kerdem-i itâatlerin zîr-i pâ-yi çerhsâ-yi Hazret-i Şeyh'e best eylediler (Necâtî, 2000b, 11-12).

Abdulkâdir Geylânî (k.s.) şöyle der:

Hiç bir âlim yok ki benim ilmimle bilgin olmasın, Hiç bir sülûk eden yok ki benim usûl ve prensiblerimle hareket etmesin. Öncekilerin güneşleri kayboldu, bizim güneşimiz ise yüce felekler üzerine ebedîdir, batmayacaktır (el-Kâdirî, t.y.: 58; Necâtî, 2000a: 35).

Ben, hakîkaten varlığın kutuplarının kutbuyum, diğer bütün kutuplar üzerinde izzet ve hürmetim vardır. Şiddet ve zorluklarda bize tevessül et! Sana himmetimle yardımcı olayım (el-Kâdirî, t.y.: 45; Necâtî, 2000a: 35).

Ey oğul! Sen öldükten sonra ancak beni görür ve anlarsın. Sen öldüğün zaman beni sağında ve solunda görürsün. Seni sırtıma alır gezdiririm. Sana sıkıntı verecek şeylerden seni uzaklaştırırım. Hattâ senin kurtuluşun için dilenirim bile! (el-Geylânî, t.y.: 195; Necâtî, 2000a: 96).

En az beş yüz kişi, önümde İslâm Dîni'ni kabul etti. Yirmi binden fazla kişi, tevbe edip kalbini Allahu Teâlâ'ya döndürdü ve kötü işlerini terk etti. Bütün bu olanlar, benim değıldir. Bunlar, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) Rûhâniyyeti'nin bereketi ile olmuştur (el-Geylânî, t.y.: 145; Necâtî, 2000a: 97).

Abdülkâdir el-Geylânî (k.s.), bütün eserlerinde, Kitap ve sünnete uymanın asıl olduğunu sık sık vurgulamakta, kitap ve sünnete ittibâ etmeden, Rasûlullah'a (a.s.) ve Allahu Teâlâ'ya vuslatın ve mânevî yakınlığın mümkün olamayacağını belirtmektedir.

Allahu Teâlâ'nın Elçisine (a.s.) iyi ve doğru bir şekilde bağlanın. O'na (a.s.) bağlılık, demek o'nun (a.s.) getirdiklerine uymak demektir. O'nun (a.s.) emirlerini ne kadar iyi yaparsanız, uymanız o kadar iyi olur. Bu dünyâ âleminde o'nun (a.s.) emirlerini tutup yaptığı işleri yaparsanız, âhîret âleminde ona arkadaş olursunuz. Allahu Teâlâ'nın şu kelamını işitmediniz mi? "Peygamber size neyi emretti ise onu yerine getirin, yasak ettiklerinden de kaçının" (Haşir, 59/7). Eğer böyle yaparsanız, Rabbinize yakınlık kazanırsınız. Dünyada kalbinizle Rabbinize yakın olursunuz, öbür âlemde bütün varlığınızla cemâlini müşâhade edersiniz (el-Geylânî, t.y.: 116; Necâtî, 2000a: 96).

Sizden birisi, zâhiri ilimle amel ederse, Peygamber Efendimiz (a.s.), o kişiye bâtın ilmini öğretir. Kuşun yavrusunu beslediği gibi, Peygamber Efendimiz de (a.s.) o şahsın iç âlemini, hikmetleri ile besler. Bir kul Peygamber Efendimiz'in (a.s.) sözlerini tasdik edip getirdiği hükümler ile hayatına yön verirse, Peygamber Efendimiz de (a.s.) ona hikmetlerin kaynağını açar. Zaten bir kulun mânevî varlığının, hikmet âlemine yükselip, nasip almasına sebep olan şey, Peygamber Efendimiz'in (a.s.), zâhirdeki kelamı ile yani getirdiği dînin hükümleri ile hareket etmesidir (el-Geylânî, t.y.: 225; Necâtî, 2000a: 96).

Peygamber Efendimiz (a.s.), bizim önderimizdir. Bizi idâre eden büyüğümüzdür. O (a.s.), bizim şefâatçımızdır. İlk yaratılan o'nun (a.s.) rûhâniyyetidir. İlk Peygamber ve ilk insan Âdem'den (a.s.) beri, gelen bütün peygamberler (a.s.), bize o'nu (a.s.) takdîm etti, tanıttı. O'nun (a.s.) geleceğini bildirdi. O'nun (a.s.) takdîmi, kıyâmet gününe kadar devâm edecektir (el-Geylânî, t.y.: 85; Necâtî, 2000a: 97).

Geylânî (k.s.), her devirde Rasûlullah'ı (a.s.) temsil eden kırk zâtın bulunduğunu, Allahu Teâlâ'nın onların duası ile yeryüzü halkından azâbı kaldırdığını, onların Rasûlullah'ın (a.s.) vârisi olduğunu belirtir.

Yâ Rabbî! Kalbimizi, sana tevekkül ile, sana tâat ile, seni zikretmekle, seni tevhîd etmekle, sana muvâfakat etmekle dirilt! Kalbinde tevhîd ve tevekkül bulunan velîler olmasaydı, helak olurdunuz. Allahu Teâlâ onların duası ile yeryüzü halkından azâbı kaldırır. Peygamberlik surette ref' olmuştur ammâ peygamberliğin mânâsı kıyamete kadar devam edecektir. Her devirde, bu mânâyı devâm ettiren, kırk kişi bulunur. Onlar arasında öyleleri vardır ki, kalplerinde nübüvvet mânâlarından bir mânâ vardır. Onun kalbi, enbiyâdan birisinin kalbi gibidir. Onlar, Allahu Teâlâ'nın ve Rasûlü'nün (a.s.) yeryüzündeki halîfesidir. Peygamber Efendimiz (a.s.) bunun için, 'Âlimler, peygamberlerin vârisleridir' buyurmuştur (el-Geylânî, t.y.: 157; Necâtî, 2000a: 95).

Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmına göre yaşaman, seni Kur'ân-ı Kerîm'in bulunduğu makama yükseltir. Peygamber Efendimiz'in (a.s.) sünneti hareket etmen ise, seni, o'nun (a.s.) bulunduğu makama, o'nun (a.s.) huzuruna çıkarır. Peygamber Efendimiz'in (a.s.) Ruhâniyyeti, Allahu Teâlâ'ya ulaşmak isteyen yolcuların kalbinin çevresinde durur. Onların kalblerine ziyet verir. Onların sır âlemleri, o Ruhâniyyet ile parlar. Allahu Teâlâ'ya yakınlık kapısını o Ruhâniyyet açar. Allah'a (c.c.) ulaşmak isteyen yolcuların dağılmış saçlarını o Ruhâniyyet düzeltip tarar. Onların kalbi ve sırrı ile Hâlik-ı Zü'l-Celâl arasındaki elçiliği o Ruhâniyyet yapar. Peygamber Efendimiz'in (a.s.) Ruhâniyyeti'ne bir adım yaklaşan, şükür etmelidir. O'nun (a.s.) Ruhâniyyeti'ne yaklaştıkça ibâdeti artmalıdır. Bundan gayri şeylerle

sevinmek isteyen isteyen, boş bir hevese kapılmış olur (el-Geylânî, t.y.: 76; Necâtî, 2000a: 95).

Büyük velîlerin hepsi, Peygamber Efendimiz'den (a.s.) artan sofranın misâfiridir. O'nun (a.s.) içtiği ilahî aşk şarâbının arttığı ile doyarlar. O okyanustan bir damla, iç âlemlerini çoşturmaya, o lütuf ve ihsân dağından bir zerre mânevî varlıklarını yüceltmeye yeter. Çünkü bu velîler, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) vârisleridir. Bütün varlıkları ile o'nun (a.s.) yoluna girmişler, varlıklarını o'na (a.s.) vererek, dînine yardım etmişlerdir. Onlar, yolunu kaybeden herkese, Peygamber Efendimiz'i (a.s.) gösterirler (el-Geylânî, t.y.: 184; Necâtî, 2000a: 95).

Sözlerimi işitin! Ben, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) ve o'nu (a.s.) halka hâtemu'l-Enbiyâ olarak gönderen Allahu Teâlâ'nın vekiliyim. Allah'ım, bana yardımcı ol! Bu işimde, senden af ve âfiyet istiyorum. İnsan ve cin şeytanlarının ve bütün mahlûkatın şerrinden beni esirge, âmîn! (el-Geylânî, t.y.: 299; Necâtî, 2000a: 95).

Geylânî (k.s.), sûfinin tanımını şöyle yapar:

Sûfî yânî tasavvuf ehli o kişidir ki, içini temiz tuta! Dışı da, Allahu Teâla'nın Kitabı'na, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) sünnetine uya! Kulun kalbi temiz olursa, Peygamber Efendimiz'i (a.s.) rüyâsında görür. Peygamber Efendimiz (a.s.) o kula, yapılacak işleri emredip yasaklananlardan nehyeder. O kul, saf, temiz, iç ve öz olur. Dünyâ hayâtında, mâna âleminde, Peygamber Efendimiz (a.s.) ile beraber olur. Kalbi, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) önünde durur ve o kalbi Peygamber Efendimiz (a.s.) terbiye eder. Eli, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) elinde olur. Peygamber Efendimiz (a.s.), o kulun lisânından hitâp eder. O kul, Peygamber Efendimiz'in (a.s.) önünde durup, o'nun (a.s.) nûruna perdedâr olur (el-Geylânî, t.y.: 256; Necâtî, 2000a: 96).

Peygamber Efendimiz (a.s.) bir kudsî hadîs-i şerîfnde, Rabbu'l-Âlemîn'nin kelâm-ı âlisinden şöyle buyurmuştur: 'Farzları edâdan sonra, kulum bana nâfile ibâdetlerle yaklaşıp. Bana yaklaşıncı o kulumu severim, o kulum benimle işitir, benimle görür, benimle tutar' (el-Geylânî, t.y.: 121; Necâtî, 2000a: 95).

Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) dualarında Hakk'a (c.c.) tevessülün çeşitli örneklerini görmek mümkündür. O (k.s.), hulefâ-i râşidîn ve ehl-i beyt-i Rasûlullah (a.s.) ile Hakk'a (c.c.) tevessül ederdi:

Yâ Rabbî! Azîz Kitâbın'la, Kerîm Nebin olan Efendimiz Muhammed Sallelallahu Aleyhi ve Sellem ve o'nun (a.s.) yüce şerefi ile, babaları İbrâhîm (a.s.) ve İsmâîl (a.s.) ile, arkadaşları, Ebu Bekir (r.a.), Ömer (r.a.), Zinnûreyn Osmân (r.a.), ve onun âli Fâtumâ (r.a.) ve Alî (r.a.) ve bu ikisinin çocukları Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) ile ve amcası Hamza (r.a.), Abbâs (r.a.) ve iki zevcesi Hatîce (r.anhâ.), Âişe (r.anhâ.) ile sana tevessül ediyor, senden istiyor ve sana yöneliyoruz (el-Kâdirî, t.y.: 150; Necâtî, 2000a: 35).

Yâ Rabbî! Muhammed Sallelallahu aleyhi ve Sellem ve Ebûbekir Sıddîk Radyallahu Anh hurmetine, kaza ve kaderinde bana lutfda bulun, benden darlığı gider, tâkat getiremeyeceğim şeyi bana yükleme! (el-Kâdirî, t.y.: 133; Necâtî, 2000a: 27).

Yâ Rabbî! Güzel isimlerinle sana sığınıyor, sana tevessül, teveccüh ve tazarru ediyorum (el-Kâdirî, t.y.: 62; Necâtî, 2000a: 27).

Abdulkâdir Geylânî (k.s.), fenâ hâlini şöyle izah eder:

Kendisinde fenâ (yok olma) hâli zuhûr eden kişi, yalnız Allahu Teâlâ'ya'ya bakar, o'ndan (c.c.) işitir. Allah'ım, bizi zatınla gayrından yok eyle! Her şeyi seninle buldur. 'Rabbimiz! Bize Dünyada iyilik ver. Âhirette iyilik ver. Bizi ateş azabından koru!' (Bakara, 2/201) Âmin! (el-Geylânî, t.y.: 108-109; Necâtî, 2000a: 95).

3. EL-GUNYE ADLI ESERDE HULEFÂ-İ RÂŞİDÎN (ALLAHU TEÂLÂ ONLARDAN RÂZİ OLSUN)

Îmân sâhibinin, sünnet ve cemâata tâbi olması gerekir. Sünnet, Rasûlullah'ın (a.s.), ahlâkı seniyyesi yaptığı işlerdir. Cemâat ise, kâmil ve hidâyete götürücü olan dört halîfenin imamlığı zamanında, Rasûlullah'ın (a.s.) ashâbının, üzerinde ittifak ettikleridir. (Allahu Teâlâ'nın rahmeti hepsinin üzerine olsun!) (el-Geylânî, 1417: I, 165).

Abdullah b. Ömer'den (r.a.) şöyle nakledilmiştir: Rasûlullah (a.s.), bir sabah namazından sonra şu hutbeyi irad etmiştir: “Benden sonra yaşayanlar, çok ihtilâf göreceklerdir. O durumlarda sizin yapmanız gereken şey, benim sünnetime ve benden sonraki hulefâ-i râşidînin sünnetine tâbi olmaktır. Benim sünnetime ve hulefâ-i râşidînin sünnetine iyi tutununuz! (el-Geylânî, 1417: I, 175).

Fırka-yı nâciye, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâattir. Bunlar, Rasûlullah'ın (a.s.) ve Ashâbının yolundan gittikleri için kendilerine fırka-yı nâciye adı verilmiştir (el-Geylânî, 1417: I, 175).

Cennetle müjdelenen on kişi sırası ile; Ebû Bekir, Ömer, Osmân, Alî, Talha, Zübeyr, Abdurrahmân b. Avf, Sâ'd, Saîd, Ebû Ubeyde b. Cerrâh'dır. (Allahu Teâlâ hepsinden râzî olsun). Bu pek değerli on kişinin, en faziletli dört kişidir. Bu dört kişi, Hulefâ-i Râşidîn olarak tanınan dört halifedir. Bunların da en faziletlisi Ebû Bekir'dir. Sonra sırası ile, Ömer, Osmân, Alî gelir (Allahu Teâlâ hepsinden râzî olsun). Bu zatların halifelik yaptıkları dönem toplam 30 yıldır.

Bu dört halife, sahabe-yi kirâmın seçimi, arzusu ve isteği ile işbaşına gelmişlerdir. Bunlar, kendi zamanlarında, diğer sahabe-yi kirâma fazilet yönünden üstün oldukları için halife seçilmişlerdir. Bu halifelik seçimi işinde, kılıç zoru ve baskı kullanılmamıştır. Halifelik müessesesi, halife seçilen tarafından, kendisinden daha faziletli olan bir diğer sahâbenin elinden de alınmamıştır.

Ebûbekir Sıddîk'ın (r.a.) halifelik makamına gelmesi, ensarın ve muhacirlerin oybirliği ile olmuştur. Şöyle ki: Rasûlullah'ın (a.s.) vefâtından sonra, ensârın hatipleri ayağa kalktılar ve muhâcirlere dediler ki: “Bir yönetici sizden olsun bir yönetici de bizden olsun!” Bunun üzerine Ömer (r.a.): “Ey ensâr topluluğu! Rasûlullah'ın (a.s.), insanlara imamlık yapması için, Ebûbekir'e emir verdiğini bilmiyormusunuz? dedi. Onlar, “Evet biliyoruz” dediler. Ömer (r.a.) dedi ki: “O halde, Ebûbekir'den önde olmayı, hanginiz kendisi için iyi görür?” Dediler ki: “Ebûbekir'den önde görülmekten Allah'a sığınırız!”

Böylece, Ebûbekir'in halifelik makamına seçilmesi konusunda, ensâr ve muhacirden olan bütün sahabenin görüş birliği sağlanmış oldu ve hepsi de Ebûbekir'e bîat etti. Bîat edenler arasında, Ali (r.a.) ve Zübeyr de (r.a.) vardı. Bu sebeple sağlam bir nakilde şöyle anlatılmıştır: Bîattan sonra Ebû Bekir Sıddîk (r.a.) üç kere ayağa kalktı, halka döndü ve dedi ki: “Bana bîat ettiniz, bu yaptığınız bîatten dönen ve bunu hoş görmeyen kimse var mı?” Bunun üzerine Alî (r.a.) herkesten önce ayağa kalktı ve dedi ki: “Sonuna kadar, hiçbir şekilde bu bîatten dönmeyeceğiz. Seni Rasûlullah (a.s.) öne sürmüştür, kim geri bırakabilir?”

Siga râvilerden bize şu haber ulaşmıştır: “Ali (r.a.), Ebûbekir'in (r.a.) halifeliğine en çok taraftar olan sahâbelerdendi”.

Bir rivâyette şöyle söylenmiştir: Cemel vakasından sonra, Abdullah b. Kevva, Ali'nin (r.a.) yanına gitti ve sordu: "Rasûlullah'ın (a.s.), bu hususta sana bir tavsiyesi varmıdır?" Ali (r.a.) dedi ki: "Nazarımız kendi işimizdir. Namaz dînin esasıdır. Allah ve Rasûlunun dünyamız için râzı oldukları şeye, biz de dünyamız için razı olduk. Bunun için de Ebûbekir'i bizi yönetmesi için başımıza geçirdik. Rasûlullah (a.s.), hastalandığı günlerde, Ebûbekir Sıddîk'ı kendi yerine farz namazları kaldırmaması için tâyin etmişti. Her namaz vaktinde Bilâl gelir ezan okur ve Rasûlullah (a.s.), şöyle buyururdu: "Ebû Bekir'e gidin, cemaate namaz kaldırsın!"

Rasûlullah (a.s.) hayatta iken, Ebû Bekir'in (r.a.) işleri hakkında konuşuyor ve onun kendisinden sonra halifelik makamına daha lâayık olduğunu sahabeye işâret ediyordu.

Ömer'in (r.a.), Osmân'ın (r.a.), Alî'nin (r.a.) halifelik makamına seçilmesi de böyledir. Onların her biri, seçildikleri zaman itibarı ile insanların en faziletli ve bu makama en layık olanları idiler.

Alî'den (r.a.) şöyle nakledilmiştir: Rasûlullah (a.s.), "Senden sonra kimi, yönetici seçelim" diye soruldu. O da (a.s.): "Ebû Bekir'i seçerseniz, onu emîn, dünyaya karşı zâhid ve ahirete râğbetli bulursunuz. Ömer'i seçerseniz, o'nu güçlü ve emîn bulursunuz. Allah'n emrini yerine getirmekte hiç kimsenin ayıplamasından korkmaz. Ali'yi seçerseniz, o'nu hâdî ve mehdî yâni hidâyete ermiş ve hidâyete götüren olarak bulursunuz" buyurdular.

Bu sebepten, ashâb-ı kirâm, Ebû Bekir'in (r.a.) halife olarak seçilmesi konusunda ittifak etmiştir. İmamımız Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel'den gelen bir başka rivâyet şöyledir: "Ebû Bekir'in (r.a.) halifeliği, hafî bir delil ve işâretle sâbit olmuştur. Hasan el-Basrî'nin ve hadîs rivâyet eden bir topluğun da (Allahu Teâlâ onlara rahmet etsin) görüşü bu doğrultudadır."

Mücâhid (Allah o'na rahmet etsin) den gelen bir rivâyet şöyledir: Ali b. Ebî Tâlib (r.a.) bana dedi ki, Rasûlullah (a.s.), dünyâdan ayrılmadan önce, kendisinden sonra halifelik makamına geçecekleri, bana kadar saydı ve buyurdu ki: "Benden sonra Ebûbekir halife olur, sonra Ömer, sonra Osmân sonra da Alî.. (el-Geylânî, 1417: I, 157-160).

Abdulkâdir Geylânî'nin ekolünün en büyük temsilcilerinden birisi olan Urfalı Dede Osman Avnî Baba'nın (k.s.) dergâhının dış cephesindeki târihi kitâbede, bu yolda, hulefâ-i râşidîn sevgisinin ne kadar önemli olduğunu gösteren şu ibâreler yazılıdır.

*Çirâğ-ı mescîd u mihrâb u minber
Ebûbekir, Ömer, Osmân u Hayder*

Birinci mısradâ, Rasûlullah Aleyhisselâm, mescidin, mihrâbın ve minberin cirâğı olarak vasfedilmiş, ikici mısradâ, Hulefâ-i Râşidîn Efendilerimiz'in (r.a.) ism-i şerîfleri zikredilmiştir. Burada geçen *Hayder* kelimesi, İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'nın (k.v.) lakabıdır (Necâtî, 2000a: 20).

Dede Osmân Avnî Rûhâvî'nin, Mevlûd-i Halîlü'r-Rahmân'a vakfettiği kitapların arasında, *Menâkıb-ı Hulefâ-i Râşidîn (Dört Halîfenin Menkıbeleri)* adlı eser de bulunmaktadır. Bu eserin dergâhta okutulduğu, Hulefâ-i Râşidîn'in (Allahu Teâlâ onlardan râzı olsun) sevgisinin kalblere nakşedildiği bir gerçektir.

4. SONUÇ

Evliyâlar Sultânı ismiyle anılan Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.), Hulefâ-i Râşidîn (r.a.) hakkındaki temiz itikadını ele aldığımız bu çalışmada, o'nun en önemli eseri olan *el-Gunye* adlı eserinin akâid bölümünden örnek paragraflar tercüme edilerek, onun tesis ettiği Kâdiriyye ekolünde, Hulefâ-i Râşidîn'in (r.a.) yeri ve önemine vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Onun dergâhlarında devamlı okunan ve dergâhların kitâbelerine kazınan ve Hulefâ-i Râşidîn'in (r.a.) tasavvuf ekollerindeki mânevî mevkisine çok mânidâr bir şekilde işâret eden

*Çerâğ-ı mescîd u mihrâb u minber,
Ebûbekir, Ömer, Osmân u Hayder*

mısrâları, bütün Hak yolcularına sahîh bir itikadın ve gerçek Rasûlullah (a.s.) aşkının ipuçlarını vermektedir. Her biri gökteki yıldızlar gibi olan Hulefâ-i Râşidîn'i (r.a.) sevmek, tasavvuf ekollerinde kemâlâtın başlangıcı olarak addedilmiş, onların isimleri dergâhların duvarına kazınmış, mürşid-i kâmillerin en önemli işâreti olan taçlarına işlenmiş, Rasûlullah'ın (a.s.) İsm-i Şerîfi ile birlikte devrân zikirlerinin arkasından toplu olarak söylenmiştir.

Dede Osmân Avnî Ruhâvî ekolünün en büyük temsilcilerinden birisi olan Hacı Mustafa Hayri Malatyevî'nin dört dilimli Kâdiriyye tâcının her bir dilimine Hulefâ-yı Râşidîn'den (r.a.) birisinin ismi gelecek şekilde, Ebûbekir, Ömer, Osmân ve Alî isimleri işlenmiştir (Allahu Teâlâ hepsinden râzı olsun) (Öğüt, 2016).

Abdulkâdir Geylânî (k.s.) Hanbelî ekolüne mensûbdur. Dört fıkıh ekolünün görüşleri de aynıdır. Hepsi, Hulefâ-yı Râşidîn'i (r.a.) her türlü tartışmanın üzerinde tutup, onlara sevgi ve hürmeti, ekollerinin en temel prensipleri arasına koymuştur.

Şafî ekolünün büyük âlimlerinden Hucetü'l-İslâm İmam Gazâlî, *Kavâidü'l-Akâid* adlı eserinde, Hulefâ-i Râşidîn'i (r.a.) şöyle vasıflandırmaktadır.

Peygamber Efendimiz'den (a.s.) sonra hak imam, Ebû Bekir'dir (r.a.). sonra Ömer (r.a.), sonra Osmân (r.a.), sonra Ali'dir (r.a.). Peygamber Efendimiz (a.s.) kimse hakkında, açıkça şu imam olsun dememiştir. Eğer böyle bir açıklamada bulunmuş olsa idi, bunun herkes tarafından bilinmesi gerekirdi. Çünkü Peygamber Efendimiz'in (a.s.) eyâletlere gönderdiği vâliler ve ordulara tayin ettiği kumandanlar herkes tarafından açıkça bilindiği halde, bunlardan çok daha mühim olan imam tayininin bilinmemesi ve bu bilginin bize kadar gelmemesi imkânsızdır. Ebû Bekir'in (r.a.) halifeliği, ashâb-ı kirâmın isteği ve ona bîatı iledir. Peygamber Efendimiz'in (a.s.), Hz. Ali'ye (r.a.) imâmeti açıkça verdiğini iddia etmek, bütün ashâb-ı kirâmı, Rasûlullah'a (a.s.) muhâlefet ile suçlamak anlamına gelir. Eğer, Ebû Bekir'den (r.a.) başkası hakkında imamet için hadis-i şerîf var idi diye iddia edilirse, bu bütün ashâb-ı kirâmın, Rasûlullah'a (a.s.) muhâlefet ettiğini iddia etmek olur. Ehl-i sünnetin itikadı bütün sahabeyi tezkiye etmek ve onları medh etmektir. Çünkü Allahu Teâlâ ve Rasûlü (a.s.), onları medh etmiştir. Sahâbenin fazîlet ve üstünlükleri hilâfetteki sıralarına göredir. Çünkü hakiki fazîlet Allahu Teâlâ katındaki fazîlettir. Buna da ancak Peygamber (a.s.) muttali olabilir. Halbu ki sahabenin hepsini öven bir çok âyet-i celîle ve hadis-i şerîf vardır. Fazîletin ve fazîletteki tertîbin inceliklerini, ancak inen âyete şahid olup tafdile delâlet eden hâl karînelerine vâkıf olanlar bilir. Onlar bunu anlamasaydı, hilâfeti böyle sıralamazlardı. Zira Ashâb-ı kirâm Allahu Teâlâ uğrunda, kimsenin kötülmesine aldırmayacakları gibi, Hak yoldan da hiçbir kuvvet kendilerini döndüremezdi (Gazâlî, 1405: 225-227).

Hanefî ekolünün kurucusu İmam Azâm Ebu Hanîfe, *Fıkh-ı Ekber* Adlı Eserinde Hulefâ-i Râşidîn (r.a.) hakkındaki itikadını şöyle belirtmektedir.

Nebî Sallelahu Aleyhi ve Sellem'den sonra insanların efdali, Ebûbekir Sıddîk (Allah ondan razı olsun), sonra Ömer İbnu'l-Hattab el- Fârûk (Allah ondan razı olsun, sonra Osman İbnu'l-Afvân Zinnûreyn (Allah ondan razı olsun), sonra Ali ibnu Ebî Tâlib el-Murtezâ (Allah ondan razı olsun). Onlar, Allahu Teâlâ'ya ibâdet eden ve Haktan ayrılmayan kimselerdir. Hepsini Allah rızası için severiz. Rasûlullah Sallelahu Aleyhi ve Sellem'in ashâbından hiçbirini hayırdan başka bir şey ile zikretmeyiz (Ebû Hanîfe, t.y.: 5b-6a).

Hilâfeti döneminde, Küfe'ye giden İmam Aliyyü'l-Mürteza (r.a.), Küfe ekolünün ilmî seviyesini kemâl noktasına getirmiştir. İşte, İmam Âzâm Ebû Hanîfe, Abdullah b. Mesud (r.a.) ve İmam Aliyyü'l-Mürteza'nın (r.a.) başında bulunduğu bir ekolün, Küfe ekolünün temsilcisidir. İmam Âzâm Ebû Hanîfe, ilmini, İmam Aliyyü'l-Mürteza'nın (r.a.) başında bulunduğu bir ekolün hocalarından almıştır ve Hanefiyye, İmam Aliyyü'l-Mürteza'nın (r.a.) ekolünün bir ürünüdür.

Hasan el-Basrî (r.a.), İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'nın (r.a.) en önde gelen öğrencisidir. Bütün tasavvuf yolları, Hasan el-Basrî (r.a.) vasıtası ile İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'ya (r.a.) bağlanmaktadır. Maddî ve mânevî bütün ilimleri İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'dan (r.a.) ahz eden ve yıllarca o'na öğrencilik yapan Hasan el-Basrî (r.a.), İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'yı (r.a.) çok yakından tanıyan, ona sevgi ve hürmet besleyen, ondan aldığı maddî ve mânevî ilimlerle kemâle ulaşan, bu ilimleri neşreden ve bütün tasavvuf ekollerinde İmam Aliyyü'l-Mürtezâ'ya (r.a.) açılan kapı olan güzîde bir şahsiyettir ve ehl-i sünnet ulemâsının en büyüklerindedir. O'nun, hulefâ-i râşidîn hakkındaki itikadı elbette önemli bir ölçü olmaya lâyıktır.

Ebû Bekir'in (r.a.) halifeliği, hafî bir delil ve işâretle sâbit olmuştur. Hasan el-Basrî'nin görüşü bu doğrultudadır (el-Geylânî, 1417: I, 159).

Kendisine küçük İmam Mâlik lakabı takılan el-İmâm Mâlik es-Sağîr Ebî Muhammed Abdillah b. Ebî Zeyd Kayrevânî, *Akâid* risâlesinde şunları söyler:

En hayırlı devir, Rasûlullah'ı (a.s.) görüp ona inananlar (ashâb-ı kirâm), sonra onları takip edenler, sonra bu ikincileri takip edenlerdir. Sahâbe'nin en faziletlipleri, hidâyete erİştirici olan Hulefâ-i Râşidîn yanî Ebûbekir, Ömer, Osmân, Ali'dir (Allahu Teâlâ onların hepsinden râzı olsun) (el-Kâdî, 2002: 125-135).

İmam Tahavî, *Akâid* adlı risâlesinde şunları yazar:

Rasûlullah'tan sonra, hilâfeti, Ebûbekir Sıddîk'a (r.a) ispat ederiz. Onun bütün ümmetin en faziletlisi ve önde geleni olduğuna inanırız. Sonra Ömer İbnu'l-Hattâb'ı (r.a.) sonra Osmân'ı (r.a.) sonra Ali ibni Ebî Tâlib'i (r.a.) ispat ederiz. Onlar, hulefâ-i râşidîndir ve Hidâyete erişmiş imamlardır (Tahavî, 1995: 29).

Allâme Sadeddîn-i Taftazânî, *Şerhu'l-Akâid* Kitabı'nda şunları vurgular:

Hilâfet, Rasûlullah'tan (a.s.) sonra, Ebu Bekîr sonra Ömer sonra Osmân sonra Ali'ye âittir (Allah onlardan râzı olsun). Çünkü ashâb-ı kirâm, Rasûlullah (a.s.) vefât edince benî Sa'd sekîfesinde toplandı, müşavereden sonra Ebûbekir'in (r.a.) hilâfetine karar verildi ve bunun

üzerinde icmâ ettiler. Ali (r.a.) daha sonra, şâhidlerin gözü önünde Ebu Bekîr'e (r.a.) tâbi oldu (et-Taftazânî 2014: 138).

Allâme Sadeddîn-i Taftazânî'nin *Şerhu'l-Akâid* Kitabı, Osmanlı Medreselerinde okutulan ileri seviyede temel bir ders kitabıdır.

Ehl-i Sünnet'in en büyük âlimlerinden biri olan ve İmam Şâfi'nin mezhebine mensûb bulunan Huccetü'l-İslâm İmam Gazâlî şunları yazar:

Daha doğru olan şey, insanların her zaman Rasûlullah'ın (a.s.) sohbetinde bulunan ve onun hallerine tamâmen vâkıf olan kimselerin, fazîlet ve üstünlük yönünden, sahabelerin derece ve tertiblerine dair söyledikleri sözleri dinlemeleri ve bu sözlerin gereğine uymalarıdır. Ashâb-ı Kirâm, Ebûbekir'in (r.a.) öne geçirilmesi konusunda ittifak etmişler sonra da Ebûbekir (r.a.), Ömer'i (r.a.) diğerlerine tercih etmiş daha sonra Ashab-ı Kirâm (r.a.), Osmân'ın (r.a.) ve Ali'nin (r.a.) halifelikleri üzerinde icmâ etmişlerdir. Bunların herhangi bir gâye ve sebep ile, Allahu Teâlâ'nın dînine ihânet edebileceklerini düşünmek yanlıştır. Ashab-ı Kirâm'ın (r.a.) bu konuda icmâ etmeleri, halifelerin fazîlet ve üstünlük yönünden derecelerine delâlet eden güzel bir örnektir. Bu sebepten, ehl-i sünnet ekolü, fazîlet ve üstünlük bakımından bu tertibe inanmışlardır. Bundan sonra da nakledilen haberleri araştırmışlar ve bu haberlerde, Ebubekir (r.a.), Ömer (r.a.), Osmân (r.a.) Ali (r.a.) tertibi konusunda, sahabelerin ve icmâ ehlinin dayandıkları hususları bildiren deliller bulmuşlardır (el-Gazâlî, 2009: 513).

Mezhep imamlarının büyüklerinden olan Muhammed bin İdris eş-Şâfi aynı zamanda mükemmel bir edîbdir. O'nun *dîvân'ı*, mârifet, ilim ve muhabbet erbâbının başucu kitabıdır. Hocasının hocası olan İmâm-ı Âzâm Ebû Hanîfe için kaleme aldığı şu şiir, çok anlamlıdır.

Müslümanların imamı Ebu Hanîfe, hükümleri, rivayetleri ve fıkhıyla beldeleri ve üzerinde yaşayanları, Zebur ayetlerinin kitap sayfalarını süslediği gibi zînetlendirdi. Ne maşrikaynda ne mağribeynde ne de Kûfe'de onun benzeri yoktur. Rabbimizin rahmeti o sahife okunduğu sürece ebedi olarak onun üzerine olsun! (eş-Şâfi'î, 1426: 81-82).

Bu büyük âlim, şiirlerinde hulefâ-i râşidîn ve ehl-i beyt sevgisini bir araya getirmiş, bizim için son derece önemli bir bakış açısı ortaya koymuştur. Allahu Teâlâ, o'nun, ilmi ve derin anlayışı ile bizi tezyîn etsin!

Allahu Teâlâ'dan gayrı rab olmadığına ve yeniden diriltilmenin gerçek olduğuna şahadet ettim. İman açık söylenmiş bir söz ve güzel ameldir. Artar ve eksilir. Ebû Bekir (r.a.) Rabbinin halifesidir. Ömer de (r.a.) hayır üzerine hâristir. Rabbimi şâhid tutarım ki, Osmân (r.a.) fâzıldır, Ali'nin (r.a.) fazîleti, kendisine has, özel bir fazîlettir. Onlar, bu ümmetin imamlarıdır ki onların hidâyetine uyulur. Alçaklık ederek onların kadrini düşüren ve onlara noksanlık bulanı, Allahu Teâlâ kınasın ve yüz üstü süründürsün! (eş-Şâfi'î, 1426: 70).

Benim için ne söyleseler söylesinler, ömrüm oldukça, Ebûbekir'i (r.a.) ve Ali'yi (r.a.), her ikisini de (r.a.) seveceğim! Tâ ki toprağın altına girinceye kadar! (eş-Şâfi'î, 1426: 98).

Benim için, Rasûlullah'ın (a.s.) ehl-i beyti, Allahu Teâlâ'ya vesîledir. Allahu Teâlâ'dan niyâzım odur ki, yarın kıyamet gününde, defterim sağ elime verilsin! (eş-Şâfi'î, 1426: 38).

Ey Resûlullah'ın (a.s.) ehl-i beyti! Sizin muhabbetinizi, Allahu Teâlâ, indirdiği Kur'ân-ı Kerîm'inde farz kıldı. Bu büyük övünç size yeter. Size salât u selâm getirmeyenin namazı da olmaz! (eş-Şâfi'î, 1426: 93).

Abdulkâdir Geylânî'nin (k.s.) Hakk'a niyâz ederken, Hulefâi Râşidîni ve ehl-i beyti bir arada zikretmesi, onların her birini Cenâb-ı Hakk ile kendi arasında vesîle kılması konumuza ışık tutması açısından son derece önemlidir.

Yâ Rabbî! Azîz Kitâbın'la, Kerîm Nebin olan Efendimiz Muhammed Sallelallahu Aleyhi ve Sellem ve o'nun (a.s.) yüce şerefi ile, babaları İbrâhîm (a.s.) ve İsmâîl (a.s.) ile, arkadaşları, Ebu Bekir (r.a.), Ömer (r.a.), Zinnûreyn Osmân (r.a.), ve onun âli Fâtımâ (r.a.) ve Alî (r.a.) ve bu ikisinin çocukları Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) ile ve amcası Hamza (r.a.), Abbâs (r.a.) ve iki zevcesi Hatîce (r.anhâ.), Âişe (r.anhâ.) ile sana tevessül ediyor, senden istiyor ve sana yöneliyoruz (el-Kâdirî, t.y.: 150; Necâtî, 2000a: 35).

Yâ Rabbî! Muhammed Sallelallahu aleyhi ve Sellem ve Ebûbekir Sıddîk Radyallahu Anh hurmetine, kaza ve kaderinde bana lutufda bulun, benden darlığı gider, tâkat getiremeyeceğim şeyi bana yükleme! (el-Kâdirî, t.y.: 133; Necâtî, 2000a: 27)

Yâ Rabbî! Güzel isimlerinle sana sığınıyor, sana tevessül, teveccüh ve tazarru ediyorum (el-Kâdirî, t.y.: 62; Necâtî, 2000a: 27).

Sultânü'l-Evliyâ Abdulkâdir Geylânî (k.s.), Ravza-yı Mutahhara'de, Rasûlullah'ı (a.s.), Ebûbekir'i (r.a.), Ömer'i (r.a.) edeb ve muhabbetle ziyâret etme bâbında, Rasûlullah'ın (a.s.), vesîle kılınarak, Allahu Teâlâ'ya şu şekilde niyâzda bulunulmasını tavsiye eder.

“Yâ Rabbî! Günâhlarımdan tevbe ve istiğfâr ederek Senin Nebîne (a.s.) geldim. Senden beni mağfîret etmeni istiyorum. Nasıl ki o hayatta iken birisi gelip onun önünde günâhını ikrâr etmişti. Nebî (a.s.) dua etmiş sen de o kişiyi affetmiştin. Yâ Rabbî! Sana, Senin Nebin, Rahmet Nebîsi (a.s.) ile teveccüh edip yöneliyorum. Yâ Rasûlellah! Şüphesiz ben, günâhlarımı affetmesi için, senin ile Rabbime teveccüh ediyorum. Yâ Rabbî! Nebin (a.s.) hakkı için beni affetmeni ve bana merhamet etmeni istiyorum” (el-Geylânî, 1417: I, 35-37; Necâtî, 2000a: 30).

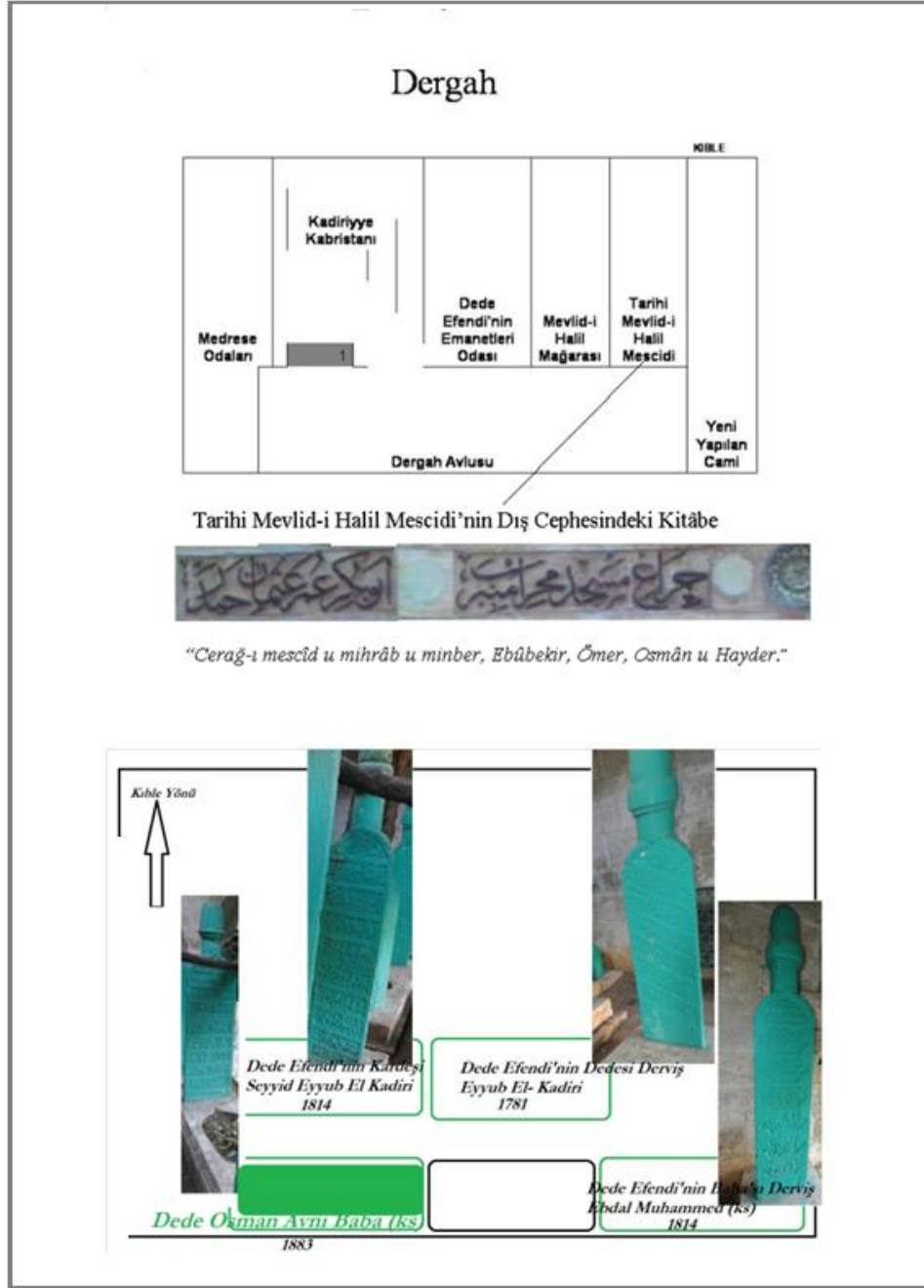
Rasûlullah'ın (a.s.) ziyâretinden sonra sağa doğru yürünerek, Ebûbekir (r.a.) ve Ömer (r.a.), ziyâret edilir. Ziyâret esnasında şöyle denir:

“Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi sizin ikinizin üzerine olsun, ey Rasûlullah'ın iki dostu! Yâ Ebû Bekir Sıddîk, yâ Ömer el-Fârûk! Allahım, onların her ikisini de Peygamberlerinden ve İslâm'dan yana hayırla mükâfatlandır! Allahım bizi bağışla! Bizden evvel imanla giden kardeşlerimizi de bağışla! İman eden kimselere karşı kalblerimize kin yerleştirme! Sen Raûfsun! Sen Rahûmsin!” (el-Geylânî, 1417: I, 36-37).

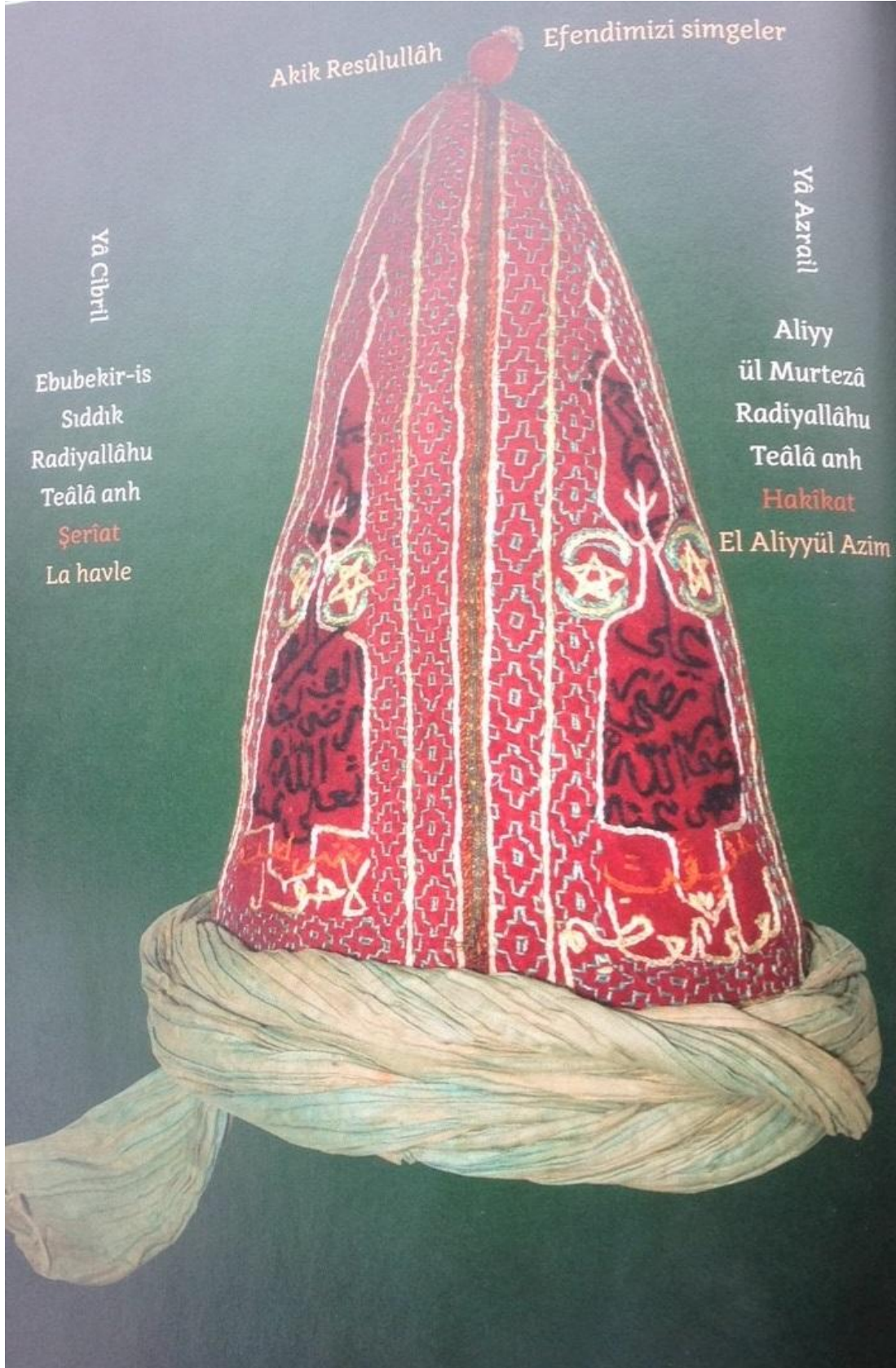
KAYNAKÇA

- Ebu Hanîfe, N. (t.y.). *Fıkh-ı Ekber*, Câmîatü'l-Ezher Kütüphanesi, Yazma Nüsha.
- el-Gazâlî, M. (1405), *Kavâidü'l-Akâid*, Beyrût, el-Mezraatü Binâyeti'l-Îmân.
- el-Gazâlî, M. (2009), *el-İktisât fî'l-İtikât*, Kâhire: Dâru'l-Besâir.
- Ebû Câfer Et-Tahavî el-Hanefî (1995), *Metnu'l-Akâide et-Tahaviyye*, Beyrut: Dâru İbn-i Hazm.
- el-Geylânî, A. (m.1997- h.1417), *el-Gunye li Tâlibi Tarîkı'l-Hak I-II*, Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- el-Geylânî, A. (1276), *Mektûbât*, (Terc. Refet Süleymân), İstanbul: Takvîmhâne-i Âmire Matbaası.
- el-Geylânî, A. (t.y.), *el-Fethu'r-Rabbânî ve'l-Feyzu'r-Rahmânî*, Cîze: Dâru'r-Reyyân li't-Türâs, Dâru'l-Me'ârif.
- el-Geylânî, A. (1303), *Kitâb-ı Umdeti's-Sâlihîn fî Tercemeti Gunyeti't-Tâlibîn I-II*, (Terc. Süleymân Hasbî), İstanbul: Matbaatü'l-Osmâniyye.
- Hasbî, S. (1300), *Kitâb-ı Mirkât-ı Merâtib-i İlm-i Ledünnî fî Menâkıb-ı Abdülkâdir Geylânî*, İstanbul: Matbaatü'l-Osmâniyye.
- el-Kâdirî İ. (t.y.), *el-Füyûzâtü'r-Rabbâniyye fî'l-Mâsir ve'l-Evrâdi'l-Kâdiriyye*, Mısır: Şirketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdihi.
- el-Kâdî Ebu Muhammed Abdulvehhâb el-Mâlikî, (2002), *Şerhu Akâdeti el-İmâm Mâlik es-Sağîr Ebî Muhammed Abdillâh b. Ebî Zeyd Kayrevânî*, Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- el-Kerkûkî, Abdurrahmân Hâlis (1284). *Kitabu'l-Meârif fî Şerh-i Mesnevî-i Şerîf*, İstanbul: Rıza Efendi Basımhânesi.
- el-Kerkûkî, Abdurrahmân Hâlis (1302), *Behcetü'l-Esrâr Tercümesi*, İstanbul: Mahmud Bey Matbaası.
- Necâtî, Ö. (1985a). *Kitabu'l-Meârif fî Şerh-i Mesnevî-i Şerîf Tercümesi*, Ankara.
- Necâtî, Ö. (1985b). *Haydârizâde İbrâhim'in Bir Makalesi*, Ankara.
- Necâtî, Ö. (2000a). *Eş-Şeyh es-Seyyid Dede Osman Avnî Baba Rûhâvî (k.s.)*, Ankara.
- Necâtî, Ö. (2000b). *Behcetü'l-Esrâr Tercümesi Metni*, Ankara.
- Öğüt, M. H. (2016). *Hacı Mustafa Hayri Baba*, İstanbul: Mega Basım Yayın.
- Rûhâvî, Y. (1392). *Dîvân-ı Nâbî*, İstanbul: Şeyh Yahyâ Efendi Matbaası.
- eş-Şâfi'î, M. (1426). *Dîvân el-İmâm eş-Şâfi'î*, Beyrût: Dâru'l-Mârife.
- et-Tâdifî, Muhammed bin Yahya el-Hanbelî (t.y.), *Kalâidu'l-Cevâhir*, Mısır: Matba'atü Abdu'l-Hamîd.
- et-Taftazânî Sa'du'd-Dîn Mesûd bin Ömer (2014), *Şerhu Akâidi'n-Nesefiyyeti*, Beyrût: Dâru'l-İhyâ et-Türâsi'l-Arabî.

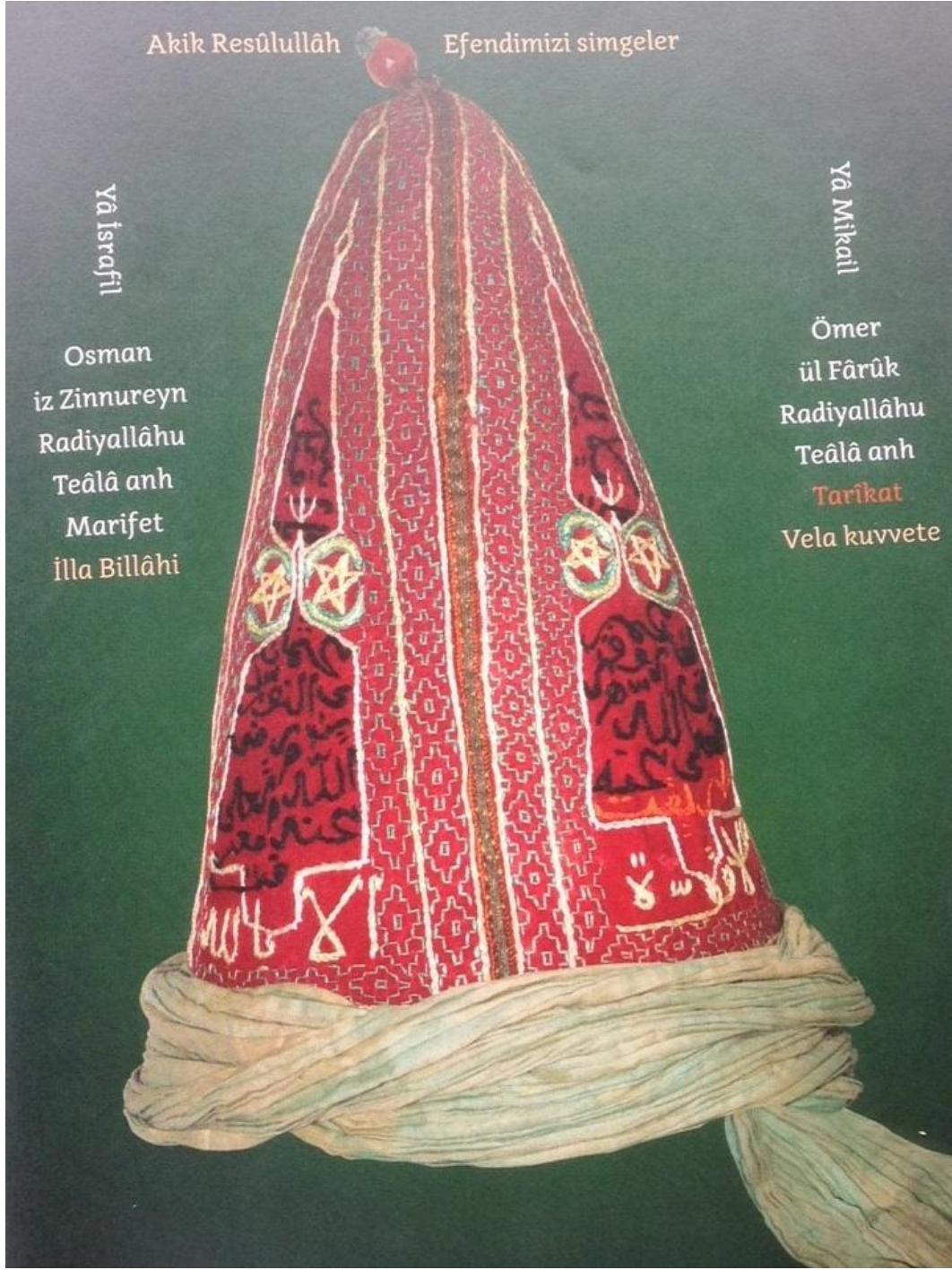
EKLER

Ek 1. Dede Osman Avnî Baba Rûhâvî (k.s.) Dergâhı'nın Genel Yerleşim Şeması ve Tarihî Mevlîd-i Halîl (a.s.) Mescidi (Ömer Necâtî Arşivinden).

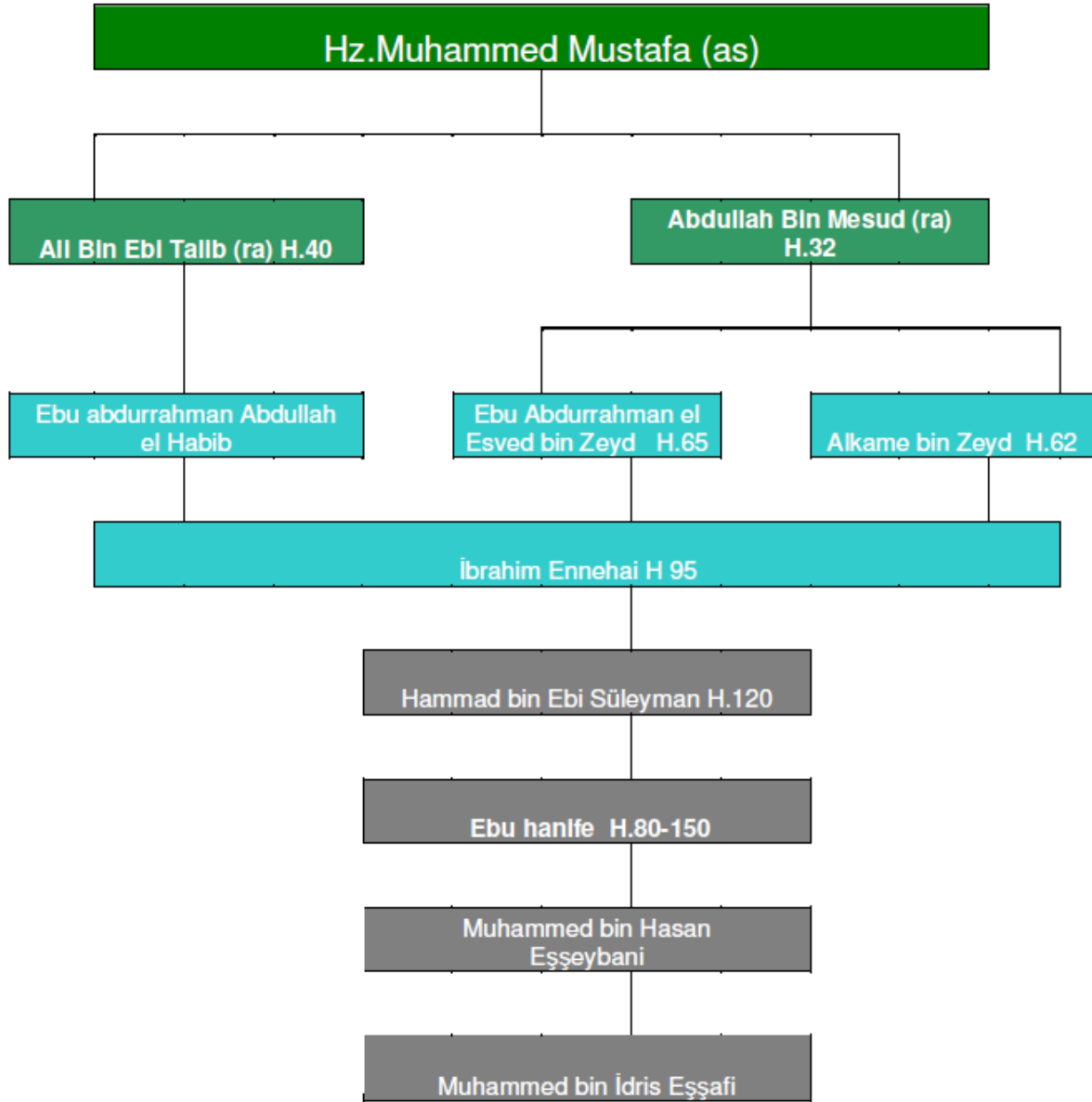
Ek 2. Hacı Mustafa Hayri Baba'nın (k.s.) Tâcı_1 (Ögüt, M. H. (2016). *Hacı Mustafa Hayri Baba (k.s.)*, İstanbul: Mega Basım Yayın).

Ek 3. Hacı Mustafa Hayri Baba'nın (k.s.) Tâc_2 (Öğüt, M. H. (2016). *Hacı Mustafa Hayri Baba* (k.s.), İstanbul: Mega Basım Yayın).

Ek 4. Ebû Hanîfenin *Fıkh-ı Ekber* Adlı Eserinde Hulefâ-i Râşidîn (r.a.)
(Ezher Nüshası, vr. 5b-6a)

Ek 5. Küfe Fıkıh Ekölü'nün Kurucu Hocaları olan Sahabe-yi Kiram (r.a) ve Tâbiîn. Bu Ekolde Yetişen Ehl-i sünnetin İki Büyük Âlimi (İmam-ı Âzam Ebû Hanîfe ve İmam Muhammed bin İdris es-Şâfi'î) (Ömer Necâti Arşivi)

فالذى يجب على المرید المبتدى فى هذه الطريقة:

الاعتقاد الصحيح الذى هو الأساس، فىكون على عقيدة السلف الصالح أهل السنة القديمة سنة الأنبياء والمرسلين، والصحابة والتابعين، والأولياء والصدّيقين على ما تقدم ذكره وشرحه فى أثناء الكتاب.

فعليه بالتمسك بالكتاب والسنة والعمل بها أمراً ونهياً، أصلاً وفرعاً، فيجعلهما جناحيه يطير بهما فى الطريق الواصل إلى الله عز وجل، ثم الصدق فى الاجتهاد، حتى يجد الهداية، والإرشاد إليه والدليل، وقائداً يقوده، ثم مؤنساً يؤنسه، ومستراحاً يستريح إليه فى حالة إعيائه ونصبه وظلمته عند ثوران شهواته ولذاته وهنات نفسه وهواه المضل، وطبعه المجبول على التشبث والتوقف عن السير فى الطريق قال الله عز وجل: ﴿والذين جاهدوا فىنا لنهدينهم سبلنا﴾ [العنكبوت. ٦٩] وقال الحكيم: من طلب وجدَّ وجدَّ.

“Bu yolda başlangıçta olanlara vâcib olan sahih gerçek doğru bir itikaddır. Bu itikad, geçmiş enbiyâ ve rasullerin itikadıdır. Ehl-i sünnet olan geçmiş sâlihlerin itikadıdır. Sahâbenin, sahâbeden sonra gelen neslin, evliyânın sıddıkların itikâdıdır. Ehl-i sünnet itikâdı, ‘Gunye’ adlı bu kitabımızın başında anlatılmıştır. Hak yolunun yolcusu, Kur’ân-ı Kerim’e ve Peygamber Efendimiz’in (a.s.) sünnetine yapışması, Kitap ve sünnetteki emirleri yerine getirmesi, yasaklarından kaçınması gerekir. Kur’ân-ı Kerim ve Peygamber Efendimiz’in (a.s.) sünnetini kendine iki kanat yapar. Bu iki kanat ile, Allahu Teâlâ’ya ulaştırın yola uçar.” (el-Geylânî, 1417: II, 277)

Ek 6. *Gunye Kitabı*’nda, Hak Yoluna Girenlerin Sâhip Olması Gereken İtikad Bahsi (el-Geylânî, 1417: II, 277).

(فصل)

فإذا منَّ الله تعالى عليه بالعافية، وقدم المدينة، فالمستحب له أن يأتي مسجد النبي ﷺ، وليقل عند دخول المسجد:

اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، وافتح لى أبواب رحمتك، وكفّ عنى أبواب عذابك، الحمد لله رب العالمين^(١).

(١) مسلم فى: صلاة المسافرين: حديث (٦٨)، وأحمد (٤٩٧/٣).

الغنية لطالبي طريق الحق عز وجل

٣٦

ثم يأتى القبر، وليكن بحدائه بينه وبين القبلة، ويجعل جدار القبلة خلف ظهره والقبر أمامه تلقاء وجهه والمنبر عن يساره، وليقم مما يلى المنبر وليقل:

السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم إنك حميد مجيد، اللهم آت سيدنا محمداً الوسيلة والفضيلة والدرجة الرفيعة وابعثه المقام المحمود الذى وعدته، اللهم صلّ على روح محمد فى الأرواح، وعلى جسده فى الأجساد، كما بلغ رسالتك وتلا آياتك وصدع بأمرك وجاهد فى سبيلك وأمر بطاعتك ونهى عن معصيتك، وعادى عدوك ووالى وليك وعبدك حتى أتاه اليقين.

اللهم إنك قلت فى كتابك لنيك: ﴿ولو أنهم إذ ظلموا أنفسهم جاءوك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله تواباً رحيماً﴾ [النساء:٦٤]. وإنى آتيت بيتك تائباً من ذنوبى مستغفراً، فأسألك أن توجب لى المغفرة كما أوجبته لمن أتاه فى حياته، فأقرّ عنده بذنبه فدعا له نبيه فغفرت له.

اللهم إنى أتوجه إليك بنبيك عليه سلامك نبى الرحمة، يا رسول الله إنى أتوجه بك إلى ربى ليغفر لى ذنوبى، اللهم إنى أسألك بحقه أن تغفر لى وترحمنى، اللهم اجعل محمداً أول الشافعين وأنجح السائلين وأكرم الأولين والأخريين.

اللهم كما آمننا به ولم نره وصدقناه ولم نلقه فأدخلنا مدخله واحشرونا فى زمرة، وأوردنا حوضه واسقنا بكأسه مشرباً رويًا صافيًا سائغًا هنيئًا لا نظماً بعده أبداً غير خزايًا ولا ناكسين ولا مارقين ولا جاحدين ولا مرتابين، ولا مغضوبٍ علينا ولا ضالين، واجعلنا من أهل شفاعته.

ثم يتقدم عن يمينه ثم ليقول:

السلام عليكما يا صاحبي رسول الله ﷺ ورحمة الله وبركاته، السلام عليك يا أبا بكر^(١) الصديق، السلام عليك يا عمر^(٢) الفاروق، اللهم أجزهما عن نبيهما وعن

(١) أبو بكر الصديق هو: عبد الله بن عثمان بن عامر القرشى التيمى، كان أول من أسلم، وثبت له أفضل الفضائل بصحبة الهجرة، وقد كانت بيعته إجماعاً، توفى رضى الله عنه سنة (١٣). له ترجمة فى: الرياض المستطابة ص (١٤٠ - ١٤٧).

(٢) عمر الفاروق هو: ابن الخطاب بن نفيل بن عبد العزى القرشى العدوى المدنى أمير المؤمنين =

الإسلام خيراً واغفر لنا وإخواننا الذين سبقونا بالإيمان، ولا تجعل فى قلوبنا غلاً للذين آمنوا ربنا إنك رؤوف رحيم .
ثم يصلى ركعتين ويجلس .
ويستحب أن يصلى بين القبر والمنبر فى الروضة .
وإن أحبَّ أن يتمسح بالمنبر تبركاً به .
ويصلى بمسجد قباء .
وأن يأتى قبور الشهداء ويزورهم: فعل ذلك وأكثر الدعاء هناك .
ثم إذا أراد الخروج من المدينة أتى مسجد النبى ﷺ وتقدم إلى القبر وسلم على رسول الله ﷺ وفعل كما فعل أولاً، وودعه وسلم على صاحبيه كذلك ثم قال:
اللهم لا تجعل آخر العهد منى بزيارة قبر نبيك، وإذا توفيتنى فتوفنى على محبته وسنته آمين يا أرحم الراحمين . وخرج سالماً إن شاء الله .

Ek 7. *Gunye Kitabı*'nda, Rasûlullah'ı (a.s.), Ebû Bekir'i (r.a.) ve Ömer'i (r.a.) Ziyâret Bahsi. (el-Geylânî, 1417: I, 35-37).

وَأَنَّ مَلَكَ أَمْوَاتٍ يَقْبِضُ الْأَرْوَاحَ بِإِذْنِ رَبِّهِ ، وَأَنَّ خَيْرَ
الْقُرُونِ الْقَرْنُ الَّذِينَ رَأَوْا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَمَنُوا بِهِ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ
الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ، وَأَفْضَلُ الصَّحَابَةِ الْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ الْمُهْدِيُّونَ أَبُو بَكْرٍ
ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ عُثْمَانُ ثُمَّ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ ، وَأَنْ لَا يُذْكَرَ أَحَدٌ مِنْ
صَحَابَةِ الرَّسُولِ إِلَّا بِأَحْسَنِ ذِكْرٍ وَالْإِمْسَاكُ عَمَّا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ، وَأَنَّهُمْ

Ek 8. Kayrevânî, *Mâlikî Akâidi Kitabı*'nda Hulefâ-i Râşidîn (r.a.) (el-Kâdî, 2002: 125-135).

١٢٢ - ونحبُّ أصحابَ رسولِ الله ﷺ، ولا نُفَرِّطُ^(١) في حبِّ أحدٍ منهم، ولا نَتَبَرَّأُ من أحدٍ منهم، ونُبغضُ من يبغضهم، وبغيرِ الخيرِ يذكُرهم، ولا نذكُرهم إلا بخير، وحبُّهم دينٌ وإيمانٌ وإحسانٌ، وبُغضُهم كُفْرٌ ونفاقٌ وطُغيانٌ.

١٢٣ - وثبَّتُ الخلافةَ بعدَ رسولِ الله ﷺ أولاً لأبي بكرٍ الصِّدِّيقِ رضي اللهُ عنه، تفضيلاً له وتقديماً على جميعِ الأئمةِ، ثم لعُمَرَ بنِ الخطَّابِ رضي اللهُ عنه، ثم لعُثمَانَ رضي اللهُ عنه، ثم لعليِّ بنِ أبي طالبٍ رضي اللهُ عنه، وهُمُ الخُلفاءُ الرَّاشِدونَ والأئمةُ المَهتَدونَ.

Ek 9. Akidetü't-Tahaviyye Kitabı'nda Hulefâ-i Râşidîn (r.a.)
(Ebû Câfer Et-Tahavî el-Hanefî (1995), *Metnu'l-Akîde et-Tahaviyye*,
Beyrut: Dâru İbn-i Hazm)

(على هذا الترتيب أيضاً)، يعني أن الخلافة بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم لأبي بكر ثم لعمر ثم لعثمان ثم لعلي رضي الله عنهم، وذلك لأن الصحابة قد اجتمعوا يوم توفي رسول الله صلى الله عليه وسلم في سقيفة بني ساعدة واستقر رأيهم بعد المشاورة والمنازعة على خلافة أبي بكر رضي الله عنه، وأجمعوا على ذلك وتابعه علي رضي الله عنه على رؤوس الأشهاد بعد توقف كان منه، ولو لم تكن الخلافة حقاً له لما اتفق عليه الصحابة ولنازعه علي رضي الله عنه كما نازع معاوية، ولاحتج عليهم لو كان في حقه نص كما زعمت الشيعة، وكيف يتصور في حق أصحاب رسول الله الاتفاق على الباطل، وترك العمل بالنص الوارد.

Ek 10. Şerhu'l-Akâid'de Hulefâ-i Râşidîn (r.a.)
(et-Taftazânî 2014: 138).

ولا يعرف من النبي إلا بالسمع وأولى الناس بسمع ما يدل على تفاوت الفضائل الصحابة^(١) الملازمون لأحوال النبي صلى الله عليه وسلم وهم قد أجمعوا على تقديم أبي بكر ثم نص أبو بكر على عمر ثم أجمعوا بعده على عثمان ثم على علي رضي الله عنهم، وليس يظن منهم الخيانة في دين الله تعالى لغرض من الأغراض، وكان إجماعهم على ذلك من أحسن ما يستدل به على مراتبهم في الفضل؛ ومن هذا اعتقد أهل السنة هذا الترتيب في الفضل ثم بحثوا عن الأخبار فوجدوا فيه ما عرف به مستند الصحابة وأهل الإجماع في هذا الترتيب، فهذا ما أردنا أن نقتصر عليه من أحكام الإمامة، والله أعلم وأحكم.

Ek 11. Gazâlî'nin *el-İktisât fî'l-Îtikât* adlı Eserinde Hulefâ-i Râşidîn (r.a.) (el-İmâm Gazâlî, (2009), *el-İktisât fî'l-Îtikât*, Kâhire: Dâru'l-Besâir, sayfa. 513)

[الطويل]

فضائل الخلفاء الراشدين

70

شَهِدْتُ بِأَنَّ اللَّهَ لَا رَبَّ غَيْرُهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ الْبَغْتَ حَقٌّ وَأَخْلَصُ
وَأَنَّ عُرَا الْإِيمَانِ قَوْلَ مُبِينٍ وَفَعَلْتُ زَكِيًّا قَدْ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ
وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ خَلِيفَةُ رَبِّي وَكَانَ أَبُو حَفْصٍ عَلَى الْخَيْرِ يَخْرِصُ
وَأَشْهَدُ رَبِّي أَنَّ عَثْمَانَ فَاضِلٌ وَأَنَّ عَلِيًّا فَضْلُهُ مُتَخَصِّصُ
أُمَّةٌ قَوْمٌ يُهْتَدَى بِهِدَاهِمُ لَحَى اللَّهُ مَنْ إِيَّاهُمْ يَتَنَقَّصُ

Ek 12. İmam Şâfi'î Dîvânında Hulefâ-i Râşidîn (r.a.)
(eş-Şâfi'î, M. (1426). *Dîvân el-İmâm eş-Şâfi'î*, Beyrût: Dâru'l-Mârifê. Sayfa. 70)

[البيسط]

حَبَّ آلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

93

يَا آلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ، حُبُّكُمْ فَرَضَ مِنْ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ
يَكْفِيكُمْ مِنْ عَظِيمِ الْفَخْرِ أَنْكُمْ مَنْ لَمْ يُصَلِّ عَلَيْكُمْ لَا صَلَاةَ لَهُ

Ek 13. İmam Şâfi'î'nin Ehl-i Beyt'e Olan Muhabbeti.
(eş-Şâfi'î, M. (1426). *Dîvân el-İmâm eş-Şâfi'î*, Beyrût: Dâru'l-Mârifê. Sayfa. 93).

38

آلِ النَّبِيِّ ذَرِيعَتِي

آلُ النَّبِيِّ ذَرِيعَتِي وَمُمْ إِلَيْهِ وَسِيلَتِي
أَرْجُو بِأَنَّ أُعْطِيَ عَدَا بِيَدِي الْيَمِينِ صَحِيفَتِي

Ek 14. İmam Şâfi'î'nin Ehl-i Beyt'i Allahu Teâlâ'ya Vesîe Kılması.
(eş-Şâfi'î, M. (1426). *Dîvân el-İmâm eş-Şâfi'î*, Beyrût: Dâru'l-Mârifê. Sayfa. 38).

[الوافر]

أبو حنيفة

لَقَدْ زَانَ الْبِلَادَ وَمَنْ عَلَيْهَا إِمَامُ الْمُسْلِمِينَ أَبُو حَنِيفَةَ
 بِأَحْكَامٍ وَأَثَارٍ وَفِيهِ كَأَيَاتِ الزُّبُورِ عَلَى الصُّحُفَةِ
 فَمَا بِالْمَشْرِقَيْنِ لَهُ نَظِيرٌ وَلَا بِالْمَغْرِبَيْنِ وَلَا بِكُوفَةَ
 فَرَحْمَةٌ رَبُّنَا أَبَدًا عَلَيْهِ مَدَى الْأَيَّامِ مَا قُرِئَتْ صَحِيفَةَ

Ek 15. İmam Şâfi'î'nin, Ebû Hanîfe'ye Övgüsü.
 (eş-Şâfi'î, M. (1426). *Dîvân el-İmâm eş-Şâfi'î*, Beyrût: Dâru'l-Mârifê. Sayfa. 82).